

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ТА СТВОРЕННЯ АЛЬПІНАРІЇВ І РОКАРІЇВ

Іванов П.В., гр. 206-23м-01

Науковий керівник – завідувачка кафедри лісових культур, меліорацій та садово – паркового господарства, канд. с.-г. наук, доц. **Ю.М. Біла**
Державний біотехнологічний університет

Альпінарії – це штучно створені композиції, що імітують гірський ландшафт. Історія їх появи сягає корінням у XVI століття, коли в Європі з'явилася мода на колекціонування гірських рослин. Спочатку альпінарії створювалися при ботанічних садах для вивчення та збереження унікальних видів рослин гір.

Рокарії – це різновид альпінаріїв, де акцент робиться на каменях, а рослини відіграють другорядну роль. Їх поява пов'язана з розвитком японського саду каменів, який згодом був адаптований до європейських умов.

Перші альпінарії та рокарії у звичному вигляді почали з'являтися наприкінці XVIII – початку XIX століття у Великобританії.

Кам'янисті сади, також відомі як альпінарії або рокарії, стали надзвичайно популярними протягом останнього десятиліття, незважаючи на свою давню історію, яка налічує корені ще з кінця XVIII століття. Цей вид ландшафтного дизайну виник у стародавньому Китаї й Японії, а у XV-XVI століттях розповсюдився в Європу, стаючи найпопулярнішою формою декоративного садівництва.

Д. Г. Хессайон (2008) виділяє три етапи в історії альпінаріїв у Великобританії. Початковий період, що розпочався з середини XVIII століття, відзначався використанням каменю як самостійного декоративного елементу, будівництвом гrotів та оформленням маєтків групами масивного каміння. Другий етап розпочався в 1772 році, коли для оранжереї Фізік Гарден у Челсі використали ісландський гравій і базальтову лаву для колекції рослин зі Швейцарських Альп. Інтерес до альпінаріїв значно зрос у другій половині XIX століття, коли в ботанічних садах стали створювати альпійські гірки.

Одним із піонерів у будівництві кам'янистих садів був тірольський ботанік Маріліан, який створив штучні кам'янисті сади для вивчення високогірних рослин.

Поширення альпінаріїв в Європі відбулося лише в кінці XIX століття, коли вони з'явилися у всіх великих ботанічних садах Німеччини та Великобританії. Розквіт кам'янистих садів припадає на перші три десятиліття XX століття.

Українські ботаніки віддавали особливу увагу альпійським рослинам, переносючи їх до ботанічних садів, розташованих у передгір'ї. Зокрема,

«Гірський сад» у Центральному ботанічному саду НАН України, створений у 1971 році за проектом Л. І. Рубцова, є прикладом дбайливого вивчення та збереження альпійської рослинності.

Також слід зазначити, що протягом 1920-1930 років ідея вирощування альпійських рослин у якості звичайних садових отримала значний розвиток. Це сприяло розповсюдженню цієї концепції, а також виникненню садових центрів у другій половині ХХ століття. Цей період в історії альпінаріїв відзначився зсувом у фокусі уваги з будівництва самої структури на рослини, які традиційно росли в горах серед каменю.

Україна, також, проявила великий інтерес до альпійських рослин, зокрема ботаніки активно переносять їх до ботанічних садів. Проект «Сад каменю» у парку «Перемога» та альпійська гірка у ботанічному саду імені О. В. Фоміна є додатковими прикладами зусиль українських дослідників у збереженні та вивченні альпійської флори.

Отже, історія альпінаріїв і рокаріїв вражає своєю еволюцією від використання каменю як декору до вирощування альпійських рослин у найрізноманітніших садових об'єктах. Цей унікальний і динамічний ландшафтний стиль залишається джерелом інспірації для ботаніків і садівників у всьому світі.

Кам'янистий сад, відомий також як скельний сад чи рокарій (від англійських термінів «Alpine lawn» – альпійська галявина та «Rock garden» – кам'янистий сад, альпінарій), є неповторним квітником, створеним з використанням природного матеріалу – каменю. Цей прийом ландшафтного дизайну відтворює гірський ландшафт, і його можна реалізувати як на природному схилі, так і на абсолютно рівній поверхні.

Видатний садівник В. С. Теодоронський (1989) висуває поняття «альпінетуми» для опису кам'янистих формацій, підкреслюючи використання рослин високогір'я, карликових і граційних форм, які гармонійно поєднуються з каменем при створенні садових композицій.

Ландшафтний архітектор Л. І. Рубцова (1979) окремо визначає альпійські або високогірні ландшафти, вказуючи на великий інтерес цього декоративного підходу до оформлення садів і парків, особливо на ділянках з рельєфом. Він виокремлює три стилі скельних садів:

- ✓ Ландшафтні – що відтворюють образ будь-якого гірського чи природного утворення та йому властивих рослин;
- ✓ Художні (фантазійні, пейзажні) – які створюють вигадані чи ідеалізовані образи гірських місцевостей;
- ✓ Колекційні – спроектовані виключно для вирощування рослин в конкретному середовищі.

Дана класифікація є умовною та відображає загальні тенденції розвитку рокаріїв.